

פ ר ו ט ו ק ו ל כ מ . 59

מיטיבת ועדת הפנים שהתקיימה ביום ד',
א' באב תשי"ב - 23.7.1952, בשעה 10.30

ש.ה.

הנוכחים

חברי הוועדה:

- י. ספיר - היו"ר
- ע. אסף
- מ. ארם
- י. בן צבי
- ד. הכהן
- מ. חזני
- א. כהן
- ת. לנדו
- ש. מרלשטיין

שר המשטרה ג. שימריה

מוזמנים:

ס.ד.ר. - ת.י.נ.ם

א. סיום הדיון בענין הגרוש מאבו-גוש;
ב. הדיון במאורעות שארעו ברמלה.

היו"ר י. ספיר:

היה לי הרושם הברור כי רוב חברי הוועדה לא התכוונו לקורר סביב מקרה זה דיון על כלל הבטיחה של המסתננות לארץ ושהייתה בה ללא זכות, חברי הוועדה נגשו לבטיחה בעיקר מן הבחינה האנושית המיוחדת שבה, באשר הגרוש במקרה זה היה מהיר ביותר ולא ניתנה השהות המספיקה על מנת לברר את העניין.

רוב חברי הוועדה הניחו כי אפשר למעון במקרה זה, שלא הייתה נגרמת כל פגיעה בקו המדיני שנקבע על ידי הממשלה לגבי האמצעים בהם יש לנקוט נגד המסתננות, אילו היו משהים את גרושה של האשה החולה וארבעת ילדיה למשך 48 שעות, שהייתה מאפשרת לנוגעים בדבר לפנות אל השלטונות המשפטיים ולעכב בעד הביצוע המידי של פעולת המשטרה. חברי הוועדה הבינו כי האמצעים החמורים בהם רוצים לנקוט לגבי המסתננות אינם מאפשרים להטהות בדרך כלל את הגרושים לזמן ממושך, היות והשהיות כאלו הן הופכות את כל האמצעים לגרומסקה, אך גם אם לא נכנס לברור בעיה זו בכללה, הרי יחכן שאילו הייתה המשטרה נוהגת במקרה מיוחד זה בפחות חומרה, לא היה מתקבל אותו רושם קשה בקרב הציבור, ופניית ראש מועצת אבו-גוש לא הייתה זוכה לטיפול בוועדה של הכנסת.

א. כהן:

אני מציע למכס את הדיון סיכום פנימי, שיהיה מוסנה אך ורק אל המטרה, ולא יסורסם. אני מציע לבסס את הסיכום על כך שבטיקור בשטח היחסים עם הערבים הננו נחונים בבית של זכויות שבירה, ביחוד משום שאנו עדיין במצב של גרים בארצות שונות בכל העולם. החמרה בדין במדינתנו לגבי המיעוטים, מכבירה על מאבני מבחינה ציונית ובינלאומית כאחד. אני מציע שטר המטרה יתן תורה לכל הרשויות הנמוכות במטרה לנהוג לגבי החושבים הערביים במידת זהירות גדולה יותר מאשר לגבי כל שאר חושבי המדינה. צריך היה לפעול במקרה זה בגדר החוק, אולם מחוץ למידת הדין החמורה, אין כל השוברים מצויים בנקשה באוירה הבינלאומית, ואינם יכולים לדעת שכבר בעת ישנם אנשים הגונים רבים בארצות שונות המאשימים אותנו כי שכחנו את אשר עוללו לנו ואנו עצמנו המכנו לנאצים ופשיסטים, אני חושב כי נוכל לפתק בסיכום זה, באט טר המטרה יבטיח שיטביר הוראות כאלו לכל הרשויות, על מנת שנימנע להבא מהתחבבויות בשטח היחסים עם המיעוט הערבי.

מ. ארם:

לפי דעתי צריך עניין זה לעמוד מחוץ לוויכוח המפלגתי המתנהל בכנסת.

מאחר שהאשה כבר חזרה ארצה, אני מציע לנהוג לפנים משורת הדין וטר המטרה ישחמש במכויותיו ויעניק לאשה את הזכות להשאר בארץ, אם כי מובן לי שביה הדין העליון נהג כשורה כאשר דחה את בקשתה, שלפניו הובאה העובדה כי האשה נכנסה לארץ שלא כחוק. את סמכויותיו של טר המטרה אינן מספיקות לשם כך, הרי אני מציע שנמליץ על הדבר בפני טר הבטחון, על מנת שינהג הפעם לפי מידת הרחמנות, מלבד זאת אני מצטרף להמלצותיו של חבר הכנסת כהן.

ב. ג. ערי:

כל מי שהיה לו מגע עם ערבים, יודע כי אי-אפשר לנהוג בהם רק במידת הרחמים. נכון הוא שרוב הציבור שלנו אינו מכיר את הפסיכולוגיה של הערבים. אני מציע שתינתן שרות הרצאות על נושאים אלה בחוג המטרה, שטר המטרה שמע את הדעות שהובעו על ידי חברי הוועדה, ואני מציע להסתפק בכך מבלי לחת סרסום לדברים.

ט. אסף:

עוד יותר מאשר להד שיקבלו הדברים בעולם אני רואה להד שתעורר התנהגות זו או אחרת של המטרה בקרב הציבור הערבי בארץ. אחד האמצעים החשובים ביותר בהם אנו יכולים לנקוט נגד ההסתננות, הוא הפחד, וההרגשה כי ישנו שלטון בארץ הזאת. כל גישה הומניטרית לפנינו מטרה הדין מוקבלה בציבור הערבי כגילוי של חולשה ואזלת יד. אני מניח כי מבחינה אנושית יש לכולנו אותה גישה לבעיה, אולם צריך להביא בחשבון את ההבדל שבמנטליות של הציבור. אני חושב כי כל לחץ אותו נפעיל על שליחי המדינה בעניין זה, יהיה אך ורק לרעתו. היות ויחליש מאד את כחנו, ויכלחנו למנוע ההסתננות.

המלצות:

אני מציע שנעבור על העניין לסדר היום, ללא כל

ד. הכהן:

לכל שלטון חדש מותר להיות חשדני, כל עוד אין בו סטביליות. היו כבר מקרים בהסתוריה שמדינות החמוטמו מסיבות שונות, גם אם היו קיימות הרבה יותר מארבע שנים. אמנם יש לכלנו יחס אנושי, אך אסור לשכוח שנתפסים רק עשרות מסתננים כל חודש, אף על פי שמאז קום המדינה בגבולותיה הנוכחיים גדל מספר האוכלוסיה הערבית באלפים. מבעי הוא שאין מדברים על עשרות האלפים שהשתקעו בארץ בדרכים שונות, כי אם על אותם העשרות הנחפסים והמגורשים. יחד עם זאת, נכון שקיימת רגישות מיוחדת בציבור הערבי ושלפעמים מזלזלים בה ללא כל הצדקה.

אני יודע כי המטרה ממלאה את תפקידה בנאמנות, ואני משוכנע כי לטר המטרה לשנה רחשי לב כשלנו. אני מציע להשאיר את הסקת המסקנות מן הדיון לטר המטרה עצמו, ולא ניתן לו הוראות.

ה. לנדאו:

אני חושב כי מחובתנו לפרסם כי פעולתה של
משטרת ישראל הייתה בהחלט בגדר החוק. ממילא
היה הר לענין זה בעולם כולו. דוקא מן הצד השלילי שב. אני בעד מלחמה
ללא גיג וללא רחמים בהסתננות, היות והמדובר בבטחון המדינה. יחד עם
זאת, ישנם מקרים שהמדינה צריכה לדעת לנצלם למטרות תעמולתיות.
במקרה זה יכולה הייתה המשטרה לפרסם כי נחפסה אשה שאמנם נמצאה בארץ
באופן בלתי חוקי ואף יחכן שחדרה על מנת לחתור חתה המדינה וכו' -
אך בכל זאת התחשבה המדינה במצבה הבריאותי והמספחתי והתייקה אותה
בחיפול רפואי ובפיקוח משטרה עד לברור האפשרויות החוקיות להשייחה
בארץ.

לדעתי צריכה ועדת הפנים, לאחר שהיא שמעה את פרטי
המקרה, להוסיף בפני הכנסת ולחזק את הממשלה על-ידי הודעה שהיא חקרה
את הנוגעים בדבר ואת מבאעי הפעולה ומצאה כי האשה הייתה במצב בריאותי
שאפשר את הפעולה וכי מבחינה חוקתית היא הייתה מסתננת, כך שהמשטרה
נהגה בהחלט לתפקידה, מלבד זאת, נציג למשטרה לנצל להבא מקרים כאלה לטובת
המדינה.

היו"ר י. ספיר:

נדמה לי שאין כאן ויכוח על הצד הקרוני שבדבר,
ואין אנו גם מוסמכים למפל באמצעים הנכספים
בשעה הנוצאה לפועל של השמירה על הגבולות; אילו גם היה מתקידנו לא
היינו מערערים על אמצעים אלה או אחרים. מתברר כי למרות כל האמצעים
החריטים בהם אחזו, הסתננו עשרות אלפי ערבים והם מסתירים במקומות שונים
בארץ ברור שהצלתם של אלה היא המעודדת את שאר הערבים הרוצים להכנס
לארץ, יותר מאשר מפחידה אותם התנהגות המשטרה לגבי אשה מסוימת.
הנקיטה באמצעים חריפים כלפי אשה חולה אם לארבעה ילדים, שהסתננה
לתוך בטר בו מסתתרים עשרות מסתננים אחרים, יכולה להשיג רק את המטרה
ההפוכה מזו אליה התכוונו. האוירה בשטח זה מאד מתוחה, כך שיש להזהר
משנה זהירות, דוקא במקרים הקטנים שאפשר לנקוט לגביהם באמצעים אחרים.
לאור חוקע היתה, אני חושב כי מתבלטת העובדה שאילו היו משהיה את הגרוש
ל-48 שעות, היה הענין כולו מקבל צורה אחרת.

אני מנסה ביחס להצעתו של חבר הכנסת ארם להמליץ
על מתן אישור לשהייתה של האשה בארץ, היות ואני חושב כי זה מתוך לשטח
מטולנו, אין מתקידנו למפל במקרה מסויים שה אלא בתור אינדיקציה
ליחס מסויים שיש לגלות במקרים מסויים, אם ועדת הפנים תקבל החלטה
לפנות בבקשה לאפשר לאשה מסוימת זו להשאר בארץ, אף על פי שבית הדין
העליון דחה את בקשתה - אין לי כל ספק שנעמוד בפני מאום בקשות שתופנינה
אלינו על ידי ערבים שונים הנמצאים במצב קשה, אנו יכולים להביע לשר
המשטרה את דעתנו בענין זה, אך לא לטובעוואת בהחלטה.

מ. ארם:

אני מציע לקבל את ההכנסת כפי שהוצע. א. הוועדה
קובעת בצער כי התנהגות המשטרה בנוגע לאשה זו וסילוקה
המידתי מעבר לגבול הייתה נחפזת, ומנע ממנה לפנות את המוסדות המתאימים;
ב. אם כי נכון שהאשה הייתה מסתננת ולפי החוק מותר היה לשלחה אל
מסגר לגבול, הרי בהחשב עם מצבה ומצב בריאותה, ממליצה הוועדה בפני
שר המשטרה שינתן לה היתר ישיבה בארץ.

שר המשטרה ב. שיטריח:

נאמר כאן על ידי חבר הכנסת אידוב כהן שאנו
נמצאים בבית של זכוכית שבירה. לדעתי אמרה
זו של "מה יאמרו הגויים" היא גלוותית. יש לנו כיום מדינה וממשלה נבחרת
הקובעת לעצמה קווי מדיניות.

בשעה שדנינו על קביעת הקו המדיני יש מקום לקבוע את הקו על יסוד גישה מסוימת לגבי אומות העולם, אולם לאחר שקו כזה נקבע אין אני מוכן לבטאו בהחלט למה שיאמרו על כך, כל זמן שאנו פועלים במסגרת החוק. כשם שישנם ערבים בלתי מרוצים מפעולות המשטרה, ישנם גם אזרחים יהודיים בלתי מרוצים; אין זה קו לפעולה.

אם נתפס מסכסוך ולאחר בדיקה רפואית מסתבר כי אפשר להסיעו, אינני רואה כל סיבה לדחות את הוצאתו מגבולות הארץ. השתייתו כאן רק תוסיף למרידות על כך שהוא נאלץ להיפרד מקרוביו כאן. אם נעביב את המסחננים מעבר לגבול מיד לאחר התפטרם, יתרגלו למחשבה שאין כל תועלת בהברחת הגבול, באשר מיד הם מוחזרים.

אשר לנימוקים האנושיים, הרי בטבר הירדן קיימת ממשלה ערבית שצריכה לדאוג לאוכלוסייה. שם נמצא בעלה, ועליו חלה החובה לדאוג לה ולא לשלחה במצב בריאותי, אשר אזרחים עליו כי הוא קשה - אל מעבר לגבול. אם באמת היתה צריכה להכנס לארץ על מנת להחזיק, לשם מה הביאה אתה ארבעה ילדים? ראשית כל שולחים אשה חולה עם ארבעה ילדים לתוך גבולות הארץ, ודומכים על רגש הרחמים של מדינת ישראל כי תדאג להם. תכנסת נזקקת, ועדת הפנים דנה בדבר ושר המשטרה נקרא לנצל את כל הפכויות שבידיו כדי להקל עליה את שהותה בארץ. אם משאירים אותה בארץ, הרי לאורך מספר חדשים היא מקבלת תעודת זהות ויכולה להתחיל לבקש היחר כניסה לבעלה. יש לי אותה מידה של רגשות אנושיים כפי שיש לכל אחד מן הנוכחים כאן, אולם עסקתי בבקשה הערבית יום יום ואני מכירה היטב, ככל שתנהג אל בני המזרח, תמיד יוכלו להשתמש בכך כדי להתקיים. מי שרוצה בכך, יכול למצוא מוט בכל דבר הנעשה במדינת ישראל.

אין אני יכול לתת דיסקרציה לשומר לגבי מקרים כאלה. אם אני מחיר את הרצועה, הרי אין גבול לדבר. כל בעיית הפליטים היא בעיה אנושית, באשר אלה הם אנשים שגולדו כאן, אבות אבותיהם היו בארץ הזאת ופתאום אין נותנים להם ושות לחזור לארץ. במובן הצר של המלה, הרי אין זה אנושי. אולם, יש לנו מדינה והיא קבעה לעצמה קו מדיני מסויים, כל שומר טופס בטבורו ופרטי הביצוע ידועים רק למכנה עליו ישירות. עניינים שאינם מצויים מלירת דו"ח לאינסטנציה גבוהה יותר, הולכים באפיק הרגיל של עבודת המשטרה. השוטרים פוגשים יום יום במסחננים, ואי אפשר לתת להם הוראה לנהוג בהם כראות עיניהם. לכל אחד יש השקפה משלו על מידת הרחמים ועל המידת האנושית. אם תעמידו אותנו במצב משנה, שנתקף על מלחמתנו במסחננים, הרי במספר של דבר לא יעשה מאומה ועל-ידי כך נשגיע את רצון כולם. כל זמן שהמשטרה איננה עוברה עבירות על החוק, חנו לה לבצע את תפקידה; את תפוחו פחת, לא נוכל לעצור בעד מהלך העניינים. ייתכן שיש מקום למעון כי במקרה זה צריך היה לנהוג יותר במקט, ועל המשרה היה להשתות את הגירוש לעוד 48 שעות; אולם, צריך להבין כי אדם העוקב כל הזמן אחר הברחות והסתננויות במסר מסויים, אינו יכול עוד להתיחס לדבריהם כמידת הפוכלנות.

היו"ר י. ספיר:

אני חושב שבענין זה היתה גישה הוועדה כולה הוגנת מאוד כלפי המשטרה; לא

הובאה כל טענה, טרוניה או תרומת. ראינו בפנינו בעיה מסוימת מבחינת האינטרס הציבורי שבה, מבלי להניח בתור הנחה מוקדמת שיש לנו זכות עם המשטרה.

ע. אסף:

אני מציע לסכם, שלאחר שוועדת הפנים ביורה את מקרה גירוש האשה וילדיה

מאנו גוש ושמה הסברי שר המשטרה, היא מוצאת שהמשטרה פעלה במקרה זה כחוק ועוברת לסדר היום.

היו"ר י. ספיר:

אפשר לומר כי ועדת הפנים דנה בשאלה שהוטלה לדיון. לאחר שהיא שמעה את

ההסברים מפי שר המשטרה היא רואה לנכון להעיד כי לאור המסיבות המיוחדות שבמקרה זה ולאור הפניה לדחות את הגירוש בקשר עם הבידור הרפואי, נכון היה

היו"ר י. טפיר:

להענות לבקשה ולהסתייגות את הגירוש לעוד 48 שעות.

שנית, הוועדה ממליצה שבמקרים דומים תמסר ההכרעה על ביצוע הגירוש לידי קצין משטרה בדרגה מסוימת, כפי שייקבע על-ידי שר המשטרה.

מ. ארם:

אני מציע להוסיף לנוסח זה שהוועדה פונה לשר המשטרה בבקשה לחזור למשטרה על זמירות מיוחדת דוקא בקשר עם הבטיחה הערבית, כלומר יתם זמיר במיוחדת לגבי המיקום הערבי. כמו כן נמליץ בטני שר המשטרה להתחשב עם המצב ולתת לאשה היחיד ישיבה בארץ.

שר המשטרה - ב. טפיר:

אילו היינו דנים בבטיחה הערבית בכללותה, היה מקום להצעתו של חבר המנסח ארם, לתת למשטרה או או הוראה לנהוג בזמירות לגבי הערבים, אולם בעיה זו אינה עומדת לדיון.

מ. ארם:

אני מסיר את ההצעה.

היו"ר י. טפיר:

אני מציע לסכם בדלקמן: (א) הוועדה הגיעה לידי מסקנה שהמשטרה פטלה במקרה הנ"ל בגדר החוק; (ב) הוועדה ממליצה שלגבי מקרים בעלי אופקט אנושי מיוחד, תינתן הוראה על-ידי שר המשטרה שהכרעה על ביצוע הגירוש תהיה בידי קצין בדרגת מפקד מחוז במשטרה.

הטיכום הנ"ל התקבל פה-אחד.

בין שני טעמי הטיכום, אני מציע לשלב פסקה אשר חציין, כי היה מקום במקרה זה להשהיית הגירוש מטעם המשטרה, מחוץ התחשבות במצבה הבריאותי של האשה.

ההצעה לא נתקבלה.

מ. ארם:

אני עומד על הצעתי להוסיף המלצה על מתן אישור שהיה בארץ לאשה זו.

היו"ר י. טפיר:

ההצעה הנגדית אומרת כי מאחר שהענין איננו בתחום הטיפול שלנו, אין אנו

מחליטים על כך.

ההצעה נתקבלה.

ב. הדיון במאורעות שארעו ברמלה.

הינ"ר י. טפיר:

ברצוני למסור לועדה שבקרת ברמלה, יחד עם מספר המחוז מר אברהמי, והקצינים המקומיים. קראתי את הדו"ח שהם מסרו לממונים עליהם. מה שקרה הוא פחות או יותר ידוע.

המאורעות התחילו כבר בחודש אפריל ושר המשטרה מסר על כך כמה פרטים בכנסת. מקרה ראוי ביותר ארץ בראשיה חודש יולי של שנה הייתה קטטה ליד קולנוע בין שני יושבי נערים יודיים ונער ערבי. והעובדה שהובאה לפני המשטרה היא שהנער הערבי שלף סכין ודקר את אחד הנערים היהודיים. גרסת המשטרה היא שהם התנפלו על הנער תחילה. היו כמה מפרים מסוג זה ונכון הוא שהיו שוטפים להם רק הערבים ובני העדה העיראקית. כאשר ביקרתי במנזר אמר לי הכומר, בדברו על השכונה בה מרוכזים הערבים, "הגמו" העירותי לו כי באותה שכונה גרים יהודים וערבים גם יחד, אמילו באותם הבתים. מלבד זאת, אמרתי שלכומר נוצרי אין זה הולם להשתמש במונח כזה במדינת ישראל. ההתנגשויות איננה בין תושבי אותו רובע דוקא. הן מורעות כמעט רק בין הערבים ובין בני העדה העיראקית, שהם לאו דוקא תושבי העיר, כי אם מופיעים בעיקר מן המעברה הנמצאת בקרבת מקום.

יש להתנגשויות אלה גם רקע נוסף. הראו לי על בית קפה שהיה לפני כמה זמן בבעלות ערבים, נמצא עכשיו בידיים יהודיות. נוצר מצב שונה, שערבים מעדיפים לבקר בבית הקפה היהודי, היות ושמם הטובות יותר בפני מהומות מאשר בבית קפה ערבי. בדרתי את התלונות שהיו, כאילו אימו על הערבי ולחצו עליו למסור את בית הקפה בזול. הערבי הכחיש זאת, אולם היה לי הרושם שהוא לא אמר את האמת. נמסר לי כי אורגנה מהומה בבית הקפה ובעליו נאלץ למסור כהוצאה מלחץ זה, במקום תמורת 10,000 לירות כפי שהוא דרש בתחילה, תמורת 4,000 לירות. אין כל ספק כי לכל המאורעות הללו יש גם רקע כלכלי. אין פרנסות רבות בסביבת רמלה, כך שאם ישנן כמה מקורות פרנסה הנתונים בידי תושבים ערביים, יש לרבים עניין להוציאן מידיהם. הערבים ברמלה נתונים באוירה של פחד.

יש ברמלה כ-1500 ערבים ורובם מספרדים. דיברתי עם חבר ערבי של העירייה, שהוא גם המוכתר, ומחוך דבריו החברר לי באיזו מידה הרגשה זו קיימת. לא הספקתי לדבר עם ראש העירייה. מחוך מה שהבינתי בטעמי, הרי העירייה לא מעלה כפי שצריכה היתה לפסול ברגע הראשון היא היתה יכולה לעשות כמה דברים שהיו מונעים יצירת אוירה זו. אין כל ספק שהערבים מכירים את אלה שהשתתפו בפעולה ומספרדים לגלות את שמותיהם. אמרתי לבעל בית הקפה הנפטר בנוכחות חבר העירייה וקציני המשטרה שהם מונעים מאתנו כל אפשרות לדבר את העניין. אמרתי לו בנוכחות כל האנשים שיש לי הרושם כי הוא אינו אומר את האמת וכי במדינת ישראל לא צריך לפחד. הם יודעים כי מי שיגלה דבר מה לשלטונות אינו יכול להיות בטוח בחייו וברכושו.

רציתי להימנע עם אחד מראשי העדה העיראקית ולפי עצת המשטרה נפגשתי עם מנהל בית הספר הערבי שם. זהו אדם אינטליגנטי שמחוך דבריו קיבלתי אישור לכל חששותי. הוא נחן לי הסבר מטנין מדוע חגרות אלו פורצות בין הערבים והעיראקים דוקא, ואמר כי העיראקים רגילים לאהוב את הערבים ולרוב אהם.

אין המדובר כאן על ערבים בודדים ועיראקים בודדים. העניין מקיף מספר הרבה יותר גדול של אנשים, בהתערבות איזו תבורה מעדת בני עיראק, של אנשים המקונינים בדבר. אין אני שולל את ההנחה כי מאחורי התנגשויות אלו יש הזדמנות גם לנורמים פוליטיים להתגדר - גורמים המצויים בשני הצדדים. אין לי הוכחות לכך, ואני מדבר רק על הרושם שקיבלתי.

הינני משיב:

החלקה מתר מחדש. יש בכך גם סכנה נוספת, שבגלל האוירה המתוחה והפרטומת הרבה שהענין קיבל, ימצאו גם בקרב הערבים אלמנטים פרובוקטיביים שינצלו זאת לרעה.

אני רואה את המצב ברמלה כחמור, אי-אפשר לתת לזה גושפנקא של ענין במחונני, היות וזה רחוק מן הגבול, אין המדובר במסחננים ומרגלים, כי אם בישוב ערבי הנמצא לב השוב היהודי, בתוך עיר המוקפת אלפי יהודים, אין כל ספק שאפשר למצוא אותם 10-20 העיראקים שגרמו למצב זה. המסקנה שלי היא שיש צורך לנקוט בכמה צעדים דחופים והכרחיים, שחם בעיקר אמצעים משטרתיים. אני מודה כי מצבה של המשטרה במקום איננו קל, באשר אין לה כל אינטורמציה שבהתבסס עליה תוכל לנקוט בפעולה חוקית, לאתר שתי ערך חקירה כללית, אינני יודע אם לא ראוי יהיה להגיע לכלל מסקנה להבוע העברת מספר עיראקים למקום אחר, מבין אלה שביחית אליהם אפשר לקבל איזו שהיא אינדיקציה שהם היו בין המעוררים למחשפת. את מחברר כי דבר זה אינו אפשרי מבחינה חוקית או סמי-חוקית, תריך להגביר את שמירת המשטרה במיוחד ברחובות הצרים והצפופים, את כי הדברים קורים על פי רוב יוסא לאור היום ובמקומות התקהלות, לפי הכרתי הברורה זהו ענין שאפשר להשתלט עליו, אסור ליצור את הרושם אצל יהודים אלה שיותר לעשות בערבים כפי שרוצים, אסור גם להגיע לידי כך שהערבים יחיקו מזאת מסקנה של התקוממות ואז מצבנו יהיה הרבה יותר חמור.

אני חושב כי העיריה הייתה צריכה לפעול באופן יותר חקיף בעיר מעורבה צריכה עיריה לדעת לפעול בצורה מסודרת יותר, הבינותי מדברי החבר הערבי שבטיית כי הוא מרגיש שהעיריה לא פעלה במדר בענין זה, כמוון שהמשטרה עצמה צריכה מיד ליתן דעתה על כך, שאלתי את נציג העדה העיראקית אתו שוחחתי אם איתן אפשרות לכנס את אנשיהם מחוץ יזמה עצמית ולומר להם כי עליהם להפסיק בהתנהגות זו, לא ראיתי התלהבות לדבר מצידו, עם כי העצם עצמו מנהל בית ספר וודאי לא מעונין בדבר, הוא אינו מרגיש מאחוריו אוירה של התעוררות אחראית בקרב מהיגי הציבור הזה, רבים חושבים כי הדבריה ימסרו ממילא, אולי על ידי הסתלקות הערבים, ישנם ערבים הגרים בבתיים ובידיהם פרבסות קלות, כאשר לידם מצויים יהודים עיראקיים הגרים באוהלים.

מ. ארם:

אני רוצה קודם כל לשבח את יושב-ראש הוועדה על כך שביקר ברמלה, ולהביע את אערי על כך שהוא לא שיתף גם את חברי הוועדה בגיקורו זה.

לפי דעתי ענין רמלה איננו ענין ערבי, כי אם בעיקרו ענין יהודי, והוא פוגע בנו הרבה יותר מאשר בערבים, אני מאמער שראש הממשלה לא הגיב בחריפות על פרשה זו באשר העלו אותה לדיון בכנסת, ושאל הדברים לא יופסקו תהיינה לכך חוצאות תמורות מאד; אני חושב כי זה היה עשוי להשפיע יותר מאשר פטולה זו וזו אחרת של העיריה, גם שר המשטרה צריך היה, לדעתי, לבקר ברמלה, על מנת שהציבור יראש כי המשטרה רואה ענין זה כענין חמור מאד.

שנית, אני מציע כי תיערך חקירה יסודית, האם נכון הדבר שהערבים נאלצו תחת לחץ לנטוש את עמדותיהם הכלכליות, כפי שהיהודים נאלצו בשעתם בארצות הגולה, הערבים לא ימסרו על כך אם לא נבטיח להם בתוקף כי אין להם מסני מה לחשוש, אני חושב כי פרסום הדברים הללו יהיה לכבודה של המדינה, הן כלפי חוץ והן כלפי פנים, צריך שיהיה ברור לכל כי אצלנו לא יקרה מה שקרה בגרד, אני חושש מן ישנם גם במשטרה אנשים שאינם רואים את הענין בכל חומרתו, במקרה שהשטרה זו נכונה, אין להרתע אפילו מהחלפת אחדים מאנשי המשטרה במקום צריך לתקור את אנשי המשטרה מדוע לא פעלו עד כה ולא עשו מאומה, המשטרה חוכית במשך שנות פעולתה שהיא יכולה לפעול בכשרון רב, ואינני יכול להטביר לעצמי מדוע לא הצליחה לחמוס אפילו אחדים מן הבריונים, שהענשים הייתה משפיעה מיד להמגה המתפתחת.

אני מציע שהיבחר ועדה משנה שתבקר במקום יחד עם שר המשטרה.

ד. הכהן:

אני מצטרף לדבריו הכלליים של חבר הכנסת ארם, ואני חושב כי זוהי הזדמנות טובה לנו להחדיר לקרב הציבור, ללא חשבון של דקע מסלגתי, את ההכרה ביחס רציני יותר לבעיית המיעוט הערבי.

אין לי כל יסוד לחשוד במשטרה במקום שהיא לא מלאת את חפקידה ולא עמדה כל מה שביכלתה, יחד עם זאת, נכון היה אולי ששר המשטרה

דוד הכהן:

ישלח לרמלה קצין המודרך על ידו, שמתפקידו יהיה להדריך את אנשי המשטרה במקום ולסייע בידם להתזיר את הסדר על כנו ולהחזיר רוח טובה.

היו"ר י. ספיר:

ברצוני להוסיף כי נוכחתי שהקצין אברהמי מסר לאנשי המשטרה במקום הוראות לנקוט באמצעים בעלי הקף רחב, על מנת להשתיק את העניין.

ד. הכהן:

הייתי מציץ שבמרכז הישוב הערבי ברמלה תיערך אספקת פומבית שייקשה לה שרמיה טובה, בה יופיעו על במה אחת שלושה או יותר חברי כנסת, נציגי מפלגות שונות, הם יעודדו את הישוב הערבי ויפגירו לאנשים אלה כי במדינת ישראל לא יקרה כדבר הזה. הורכה לא פחותה מזו יש לתת גם לישוב היהודי עצמו. אני חושב כי מחובת כל המפלגות לתת יד לדבר ולא להפנות את הציבור נגד המפלגה היריבה.

אני מציץ לחקור קודם כל אם יש אמת בהוצאת עמדות כלכליות מידי הערבים שהיו בעלי בתל עסק, ומה לתקן ממילא אפשרויות המסחר של הערבים מוגבלות מאד בעקבות החרם המוטל עלינו על ידי אותן המדינות שאותן הם היו רגילים לסחור. אם כי בחקלאות ובחור כ'עלים אין חלקם מסוּמָה כי אם להיפך, הרי מן המסחר הם יצאו וכן גם מן המקורות ומשרותיו שונים. אם יחברו כי הם נאלצו למסור את בתל העסק שלהם, צריך למצוא אפשרות בתוך להתזיר להם את עסקיהם. החקירה כשליעצמה חשובה ביותר.

י. בן אבי:

אנו לא נצטער כמובן אם הערבים יקחו את הארץ, אולם אנו משלימים עם העובדה שהם חיים בתוכנו. העניין חמור עוד יותר באשר המודבר הוא בציבור נוירי ברובו, ולכן יש הד גדול יותר בעולם. אני מעריך את ההאעה להופיע בבמה משותפת של כל המפלגות, ורצוי היה שיופיעו גם אנשים מבני העדה העיראקית. כמו כן, אני מעריך פעולה נמרצת מצד המשטרה.

א. כהן:

אני מידעם חשיבות רבה להד הציבורי שינתן לדבר כהוצאה מן הפעולה הציבורית המונעת, וגם לפעולה המשטרית שצריכה להיעשות. לפי דעתי צריך לברר גם את הצד החוקתי של הבעיה, באם ישנה כיום אמצעים חוקתיים להגנת המדינה מפני מכסולים בועיות העלולים להיות לנו לרועץ. בעיה זו מתחילה להעסיק אותי כי אני רואה אותה באור חדש, והייתי מבקש את יושב-ראש הוועדה לברר זאת. מקרה רמלה מעיד על נתיב מסוכן מאד, ויחכן שהמדינה זקוקה לאמצעי הגנה בפני מחסלות הסחה בועיה למטרות כלכליות או פוליטיות.

אגב, אני רוצה לטורר את השאלה אם הממשלה יכולה להשפיע על העתונות שלא ישמשו לגבי הערבים במונח "ערבי", כי אם במונח "אזרח"; זהו דבר שנגדו התקוממו ביותר בארצות הגלות וכאן אנו חוזרים עליהם מבלי לשים לב לכך.

ת. לנדאו:

אין חילוקי דעות על כך שהבעיה דורשת טיפול נמרץ. אני סבור כי החלטתנו הראשונה אריכה להיות פניה סמראת למשטרה שתחיל בהחזרה מידית, ותברוק את מבחינת חוקית אפשר להעמיד אנשים לדין על עוון הסתה לאלימות, אם להנחת שלא יציעו לידי המשטרה כל התוכחות, הרי צריך לעשות משפטים שהדם ישמע בארץ כולה. אין ספק שגילויים אלה אומשרו על ידי אורת ההפקרות הכללית השוררת בארץ בכלל, והזלזול בחוק. אין אני יודע מה יכולה העירייה לעשות בכיוון זה. אינני חושב כי יש לה מספיק אומרימה כדי לנקוט בעניין בזה בפעולה. אני מתנגד גם לאספת עם בה ינאמו חברי כנסת, אין לנו יכולים לרדת למדרגת "מיטינגים".

אני מצטרף להאעה שהיבהר ועדה משנה שתבקר במקום ותשמע את דבריהם של אנשים שונים, הודעות על בהירותה של ועדה משנה זו צריכות להתפרסם במודעות בעיר כולה בשפה העברית ובשפה הערבית, ואני מאמין שגם לזאת תהיה השפעה על הרגעת הרוחות.

שר המשטרה ב. שימריח:

אני מקבל בברכה את גישתכם ומבטיח כי המשטרה תעשה כל מה שיהיה לאל ידה על מנת לדאוג לבריאות בשרה זה וחביא את הנאשמים לדין. את תהיה ועדה משנה, אצטרף אליה ברצון.

בחוק ישנן הלכות מספיקות כדי לטפל בכל מקרה מסוג זה, בכל הנוגע לתפוח והזומים. אשר לחוקים גזעיים, הרי לפי דעתי מסוכן מאד להזכיר מונח זה, או להציע שבמדינת ישראל יחוקקו חוק האוסר לפתוח בטרביט.

היו"ר י. ספיר:

אני מבין כי לדעת כל החברים, עלינו לבחור בוועדה המשנה עליה יוחל לברר יחד עם שר המשטרה, הן במקום והן בכלל, את האמצעים הדרושים, המשטרתיים והציבוריים שיש לנקוט בהם כדי להפסיק באופן החלטי את המקרים שהיו ואח הישנותם. חברי הוועדה יצטרפו להיפגש עם אנשי המשטרה, העירייה, ונציגי הערבים. לא הייתי מצוי שוועדה זו תיפגש במיוחד גם עם נציגי העדה העיקראית.

תחלט לבחור ועדה משנה שחבריה יהיו:
י. ספיר - היו"ר, מ. ארם, י. בן צבי,
א. כהן, ת. לנדאו, ד. הכהן ומ. חזני.